

Сахно С.М.*

МІСЦЕ ЧОРНОМОРСЬКО-КАСПІЙСЬКОГО РЕГІОНУ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Стратегічне значення регіону, передусім, полягає в його комунікаційно-ресурсній функції.

У загальному європейському баченні Чорноморсько-Каспійський регіон сприймається як периферійна зона з переважним функціональним визначенням як транзитний.

Ф. Тассінарі, професор Копенгагенського університету і відомий європейець - один з тих, хто вважає, що з регіоном Чорного та Каспійського морів пов'язане майбутнє об'єднаної Європи, розкриває причини того, чому цей регіон є цікавим для ЄС [10]

Сьогодні інтерес Євросоюзу до регіону пов'язаний з його планами щодо будівництва нових трубопроводів з країн Центральної Азії в обхід Росії. У 2007 р. Єврокомісія разом з німецьким головуванням і з його ініціативи, почала підготовку документа під назвою «Спільні зусилля на Чорному морі». Послання Комісії ЄС до Європейської ради та Європейського парламенту «Синергія Чорного моря - нова ініціатива співробітництва» датується 11 квітня 2007 р. і містить політичні й економічні кроки, які доцільно застосувати в регіоні з урахуванням його внутрішніх особливостей і значення для ЄС. [6]

Синергія Чорного моря сфокусована на тих питаннях і галузях співробітництва, які відбивають спільні пріоритети, і де присутність і підтримка ЄС вже є значною. Головними сферами для Чорноморської синергії визначені:

- демократія, повага прав людини й управління (good governance)
- управління пересування і посилення безпеки (такі успішні приклади, як Місія ЄС з прикордонної допомоги для Молдови та України, демонструють необхідність використання цього досвіду для врегулювання);
- «заморожені конфлікти»;
- енергія і безпека енергопостачання (за допомогою діалогу в рамках Бакинської ініціативи, ЄПС плюс, Діалогу енергопостачання ЄС-Росія та ін.);
- транспорт (Стратегія TRASECA триватиме до 2015 р. слугуватиме важливою основою для регіонального розвитку транспорту);
- довкілля (за допомогою Морської стратегії ЄС) та ін.[7]

У ЄС не приховують своїх енергетичних інтересів у даному регіоні, а також свого наміру відіграти активнішу роль у врегулюванні «заморожених конфліктів», які є в регіоні, з огляду на перспективи проходження через нього нових трубопроводів з країн Центральної Азії в обхід Росії). [10]

Європейський Союз послідовно вживає термінові заходи з метою мінімізації статусу Росії як монопольного постачальника енергоносіїв до Європи. У січні 2007 р. Єврокомісія ухвалила декілька документів: «Енергетична політика для Європи», «Дорожня карта відновлюваної енергетики», «Відновлювані види енергії в ХХІ сторіччі: побудова стабільнішого майбутнього» та ряд інших. Ці документи містять положення про те, що Євросоюз має виступати єдиним фронтом на переговорах з постачальниками енергоресурсів.

* аспірант кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Матвієнко В.М.

Одним з останніх проєктів ЄС з диверсифікації енергоносіїв є проєкт Nabucco, розроблений австрійським енергетичним концерном OMV. Цей проєкт передбачає транзит газу з Ірану та Азербайджану через Туреччину і Балкани до Західної Європи. Він є додатковим маршрутом постачання газу з Туреччини (компанією Botas) до Австрії (OMV GAS) через Болгарію (Bulgargas), Румунію (Transgas) та Угорщину (MOL). Планується, що газ постачатиметься з Каспійського регіону (наприклад, через BTE/SCP) та з Близького Сходу (включаючи Іран та Ірак). Введення газопроводу в експлуатацію заплановано між 2011 та 2014 роками, але цих термінів навряд чи вдасться дотриматися. З точки зору європейців, в цілому Nabucco є корисним проєктом, оскільки газ постачатиметься з декількох різних країн, а не тільки з Росії, як у випадку Nord Stream. Проєкт Nabucco став серйозним конкурентом Blue Stream й демонструє, що залежність Туреччини від Росії та російської енергетики не повинна сприйматися як ознака виключного стратегічного партнерства. [4]

ЄС також виявляє зростаючий інтерес до реалізації проєкту «Одеса — Броди — Плоцьк — Гданськ», який на сьогодні є найбільш оптимальним маршрутом для поставок каспійської нафти до Європи.

Привертає увагу та обставина, що останнім часом Польща виступає доволі потужним генератором ідей щодо створення загальноєвропейської системи енергетичної безпеки. [2] Так, у середині січня 2006 р. Варшава виступила з ініціативою формування колективної енергетичної безпеки Європи, свого роду «енергетичного НАТО» на основі «Європейського договору з енергетичної безпеки» (EEST). Згідно з польською концепцією, у разі загрози енергетичній безпеці однієї або декількох країн-учасниць EEST, решта держав, що підписали договір, буде зобов'язана надавати їм усіляку підтримку.

За останнє десятиліття європейські і взагалі західні потреби в енергоносіях зросли. Стратегія ЄС повинна чітко показати, що монополізація доступу до каспійських вуглеводнів неприйнятна (на цьому принципі також можна сформувавши базис загальної політики ЄС і США), і що ЄС має законні інтереси в одержанні прямого доступу до джерел енергоносіїв. [9]

Правильна стратегія диверсифікованості повинна зв'язати ЄС із транзитними країнами і країнами-виробниками в Чорноморсько-Каспійському регіоні. Енергетичний Документ ЄС може з'ясувати, нарешті, що енергетичні інтереси Заходу в цьому регіоні спрямовані на прямий доступ до енергоносіїв, а не через територію Росії, і що країни, традиційно транзитні для російських енергоносіїв - в основному Україна і Молдова - не втрачали контроль над своїми трубопровідними системами, віддаючи його «Газпрому». В даний час перша мета ще навіть не декларується, а друга знаходиться під сумнівом, оскільки Росія виявляє амбіції отримати контроль над цими транзитними системами.

Література

1. Гриневецкий С.Р. Черноморский узел. /С.Р. Гриневецкий, С.С. Жильцов, Зонн И.С. – М.: Международные отношения, 2007. – 200 с.
2. Гринько С. Роль енергетичного питання в сучасній геополітиці / С.В. Гринько// Нові тенденції у сфері енергетичної безпеки: Збір-ка статей на основі матеріалів міжнар. наук.-практ. конференції, Киш, 2003. - К: Логос, 2004. – С.156-160
3. Сокоп В. Какова роль Черноморского региона в энергетической стратегии Европейского Союза?/ В. Сокоп// Інформаційний портал Діалог. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/crossroad_full.php?m_id=6912
4. Alkhazashvili M. Interest Growing in GUEU Pipeline/Georgian Messenger. – Режим доступу: : http://www.messenger.com.ge/issues/1331_april_5_2007/eco_1331_3.htm

5. Bengtsson R. Towards a Stable Peace in the Baltic Sea Region? / R. Bengtsson// *Cooperation and Conflict*. - 2000. - Volume 35. - Number 4. - P. 355-388.
6. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. *Black Sea Synergy - a New Regional Cooperation*. Brussels, 11.04.2007. Com (2007) 160 (final) . – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com07_160
7. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. *Black Sea Synergy - a New Regional Cooperation*. Brussels, 11.04.2007. Com (2007) 160 (final) . – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com07_160_en.pdf
8. EU – Russia energy partnership/ Інформаційний портал. – Режим доступу: [http:// europa. Eu.int/scalplus/leg/en/lvb/127055.htm](http://europa.eu.int/scalplus/leg/en/lvb/127055.htm)
9. Goncharenko. A. Caspin-Black Sea Challenges and the regional security structures./ A. Goncharenko/KGI University. – Режим доступу: [http:// www.kgi.edu.ua/cisss-ua/files/art/Report.%20Dem.%20Contr-%20Rom.,%20Bucharest-2004.doc](http://www.kgi.edu.ua/cisss-ua/files/art/Report.%20Dem.%20Contr-%20Rom.,%20Bucharest-2004.doc)
10. Tassinari Fabrizio. *A Synergy for Black Sea Regional Cooperation: Guidelines for an EU Initiative* // Centre for European Policy Studies. CEPS Policy Brief. - 2006. - No. 105. - June. – Режим доступу: http://shop.ceps.be/downfree.php?item_id=:1334